

Um 10 - 15 ár eru næstan ongir føroyskir kommunulæknar eftir

Sum nú er, verða alt ov fáir, føroyskir kommunulæknar tøkir, tá ið vit, sum nú eru, fella frá, sigur Andreas Petersen

ÁKI BERTHOLDSEN

– Um fá ár er stórvandi fyri, at tað verður álvarligt trott á føroyskum kommunulæknum.

Andreas Petersen, kommunulæknir í Gøtu, sigur at tað eru so fáir føroyingar undir útbúgving til kommunulækna, at tað er vandi fyri at stórt trott verður á føroyskum kommunulæknum um nøkur ár.

– Tað eru so fáir læknar, sum útbúgva seg til kommunulækna, at groft sagt eru vit, sum nú eru, kanska tað seinasta ættarliðið av føroyskum kommunulæknum, sigur Andreas Petersen.

– Teir allar flestu kommunulæknarnir í dag, eru farnir um tvey 50, og næstan allir eru farnir um 40.

– Sostatt bendir alt á, at tá ið vit leggja frá okkum eru ongir nýggir, føroyskir kommunulæknar tøkir at taka stórvini, sigur hann.

Tøkur 10-15 ár

Kommunulæknaútbúgvingin hevur síðani seinast í átta-tíðrunum verið ein serlæknaútbúgving, sum tekur eini fimm ár.

Andreas Petersen sigur, at tað tekur eini 10 ár frá tí at ein læknir er liðugur at lesa, til hann er útbúgvin serlæknir.

– Sostatt er neyðugt við langtíðarplanlegging.

– Og stóðan er altso tann, at í løtuni eru næstan ongir føroyingar undir útbúgving til kommunulækna.

Kommunulæknin sigur, at tað eru fleiri orsøkir til, at so fáir føroyingar velja leiðina sum kommunulæknar.

– Eitt er, at tað eru ov fá stórvini í Føroyum og tí er arbeiðsbyrðan í flestu førum alt ov stór. Somuleiðis er eftirútbúgvingin ikki lögð í nóg fastar karmar.

– Men av tí, at útbúgvingartíðin er so long, tekur tað minst 10 ár, kanska upp í 15 ár at aðrenn vit merkja úrslitið av teimum tiltøkum sum møguliga verða gjørd.

– Og tað vil aftur siga, at vilja landsins myndugleikar venda gongdini, er tað neyðugt at gera tað skjótt og at senda signalið til teir yngri læknarnir um, hvat ætlanin er.

Annars er vandi fyri at vit koma í ta stóðu, at vit standa við alt ov fáum kommunulæknum um nøkur ár, sigur Andreas Petersen.

Tvør endastøðir

Andreas Petersen sigur hjá læknum eru tvær „enda-støðir“.

– Tú kanst enda sum yvir-lækni á einum sjúkrahúsi, ella tú kanst enda sum kommunulæknir.

– Tað valið skal læknin gera eftir turnustíðina og tað er eini tvey ár eftir loknan lestur.

– Í turnustíðini skulu læknar arbeiða á tveimum sjúkrahúsdeildum, tað er sum oftast eini medisinskari deild og eini skurðeild, umleið eitt hálvt ár á hvørjari. Teir skulu eisini arbeiða hjá einum kommunulækni í umleið eitt hálvt ár. So hava teir umleið eitt hálvt ár eftir, har teir velja sær eitt øki.

Og eftir tað skulu teir so velja sær eina sergrein at útbúgva seg í.

Andreas Petersen sigur, at seinastu árin hava nógvar teir flestu føroyingar valt at halda fram at útbúgva seg til serlækna á sjúkrahúsokinum og ikki at búgva seg til kommunulækna.

– Tvs, at hyggja vit 10-15 ár fram, tá ið teir flestu av kommunulæknum í dag, eru farnir frá, eru ógvuliga fáir føroyingar at taka stórvini.

Andreas Petersen sigur, at ein orsök til, at so fáir vilja vera kommunulækni er, at arbeiðsbyrðan er ov stór. – Kommunulæknarnir hava 40 tíma arbeiðsviku, sum flest øll onnur.

Men harafturat koma vaktirnar.

– Summa staðni ganga teir enn tveyskiftsvakt, t.d. í Vágum og í Sandoyinni.

– Tvs, at teir skulu vera tøkir í 24 tímar út í eitt, annaðhvørt samdøgur - og so til arbeiðis dagin eftir. – Aðrastaðni hava teir vakt triðjahlvørt samdøgur, t.d. í Klaksvík.

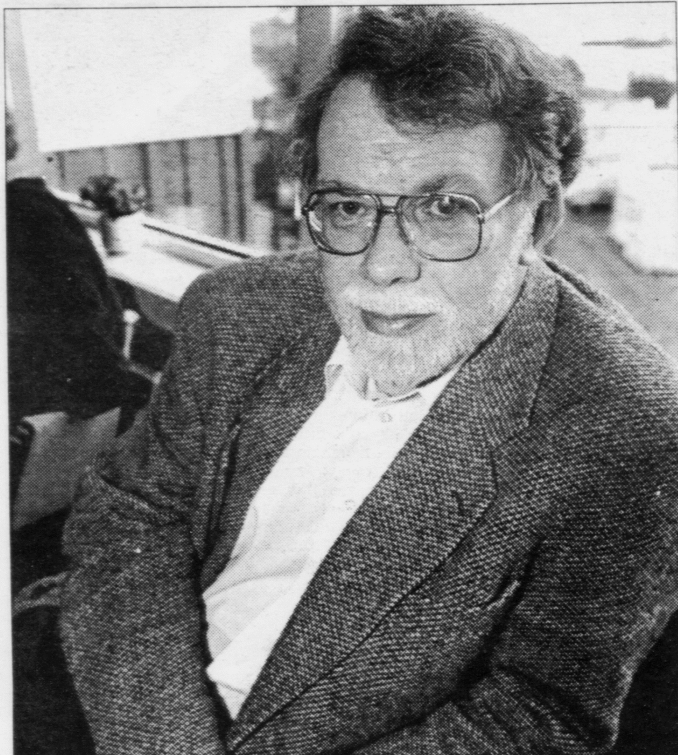
Í Eysturoynni hava vit vakt settahlvørt samdøgur, og tað er heldur frægari. Í Havnini hava teir so vakt sjejndahlvørt samdøgur.

Andreas Petersen sigur at vaktirnar eru tungar.

– Bara tað sita og bíða og verða fyrireikaður til alt møguligt, frá smátíngum til tað heilt alvarsliga er ógvuliga tyngjandi.

– Og hóast onki er at gera, fæst ongin verulig hvíld við telefonini undir oyranum alla tíðina.

Ein læknir, sum er í tveyskiftsvakt, er bundin einar 120-130 tímar um vikuna.

Andreas Petersen, kommunulæknir, ávarar: Í løtuni sær út til, at vit, sum nú eru, verða tað seinasta ættarliðið av føroyskum kommunulæknum. Næstan ongir føroyingar vilja verða kommunulækni, tí arbeiðsumstøðurnar eru ov vánaligar.

Orsøkin til, at arbeiðsbyrðan er ov stór, er sjálvandi, at tað eru ov fáir læknar.

– Vit eru 26 kommunulæknar í Føroyum. Tað er ein fyri hvørji góð 1.700 fólk.

– Fyrr varð sagt, at tað er hóskandi við einum kommunulæknafrý hvørji 1.500 fólk.

– Men seinastu árin er arbeiðsbyrðan hjá læknum so nógvar vaksin.

M.a. eru fólk skjótari nú, enn fyrr, at fara til lækna.

– Og somuleiðis fáa læknarnir meiri og meiri at gera við at skriva váttnar av øllum handa slagi.

– So nú verður hildið, at tað er hóskandi við einum lækna fyri hvørji 1.200 fólk.

– Eftir tí skuldu vit verið 37-38 kommunulæknar í Føroyum. Sostatt skuldu vit verið 11-12 fleiri, enn vit eru nú, fyri at fáa rimiligar arbeiðsumstøður sigur kommunulæknin í Gøtu.

– Eg haldi at tað er bráðneyugt, at tað verða fleiri kommunulæknar í Havn, í Eysturoy og í Klaksvík.

– Men samstundis gongur tað ikki, at vit framhaldandi skulu hava øki við tveyskiftsvaktum.

– Tað øki, sum eg haldi, er tyngst at røkja, er Eiðis læknadømi, har eru 2.200

fólk í einum stórum øki við nógvarum, smáum bygðum og einum lækna.

Andreas Petersen sigur, at í Bornholmi, býr líka nógvar fólk sum í Føroyum, men har er alt landfast, og har eru 40 kommunulæknar.

Tað hava teir eitt sindur eyka-arbeiðið av ferðafólki um summarið. Men tað eru nú ikki ferðafólk, sum plaga at vera tvey mest sjúku, leggur hann afturat.

Føla seg einsamallir

– Ein onnur orsök til at kommunulækna starvið er so lítið lokkandi, er, at teir allar flestu kommunulæknarnir føla seg so einsamallir fakliga.

– Teir sita einsamallir í eini víðtaluhøli og hava ongar starvsfelagar at tosa við.

– Tvs, at teir eru einsamallir um at bera arbeiðsbyrðuna og at bera ábyrgdina.

Hann sigur tó, at hetta hevur verið í batningi við tað, at læknamiðstöðir eru komnar ymsastaðni.

– Men nógvastadni er tað fakliga umhvørvið enn ein trupulleiki, sum myndugleikarnir heilt avgjørt eiga at gera nakað við, í henda stóða er rættiliga tyngjandi.

Andreas Petersen leggur tó afturat, at nettup hetta,

er styrkin í kommunulækna skipanini, at sami kommunulækni stóðast leingi í einum plássi, tí á tann hátt kemur hann at kenna sjúklingarnar og viðurskiftini á staðnum væl.

– Sjúkrahúslæknarnir hava eisini vaktir. Men teir hava nógvar fólk afturat sær um hvønn sjúkling, báði yngri læknar, sjúkrasystir og annað starvsfólk, so tað er ein heilt onnur vakt, enn tann hjá tí einsamalla kommunulækna.

Kommunulæknin heldur, at ein triðja orsök til at so fá vilja verða kommunulækni, er, at spurningurin um eftirútbúgving er so flótandi.

– Vit betala okkara eftirútbúgvingar sjálvir. Tað er spurningurin, hvussu leingi tað fer at halda, ella um eftirútbúgvingin skal vera eitt samfelagsmál.

Lønin hampilig

Tó heldur hann ikki, at lønin er beinleiðis nógur forðing fyri at gerast kommunulækni, hóast teir ikki fáa tað øgiliga lønina, sum fólk mangan bíla sær inn.

– Lønin er hampilig eftir føroyskum viðurskiftum.

– Men lønin hjá kommunulækna er á nýkumlunda sama stóði lønin hjá einum yvirmanni á einum

hampiligum føroyskum fiskiskipi.

– Frá fakfelagsins síðu hevur verið roynt at halda endaløðina hjá kommunulæknum á sama stóði sum endaløðin hjá einum yvirlækna á einum sjúkrahúsi.

Boðskapurin

Andreas Petersen sigur, at boðskapurin til myndugleikarnar tí er heilt greiður - um teir annars vilja fáa broyting í, so at vit eisini hava nóg mikið av føroyskum kommunulæknum í framtíðini.

1) Fleiri stórvini arbeiðsbyrðan minskar. 2) Fakliga umhvørvið skal styrkjast, við at fleiri læknar arbeiða saman í læknamiðstöðum. 3) Eftirútbúgvingin má fáast í fastar karmar.

Lokka við løn

Aðrastaðni, t.d. í Norðurnoregi, Norðursvøriki og í Grønlandi verður roynt at lokka læknar til við at bjóða teimum sera góða løn. Sær tú hesa gongdina fyri tær í Føroyum eisini?

– Ja tað geri eg um onki hendur heilt skjótt.

– Stóðan har er tann, at roynt verður at lokka læknar til við heilt góðari løn.

– Teir læknarnir taka so eitt læknadømi uppá seg, sum kanska triggir læknar eiga at vera um- og so arbeiða teir alla tíðina.

– Men so stóðast teir heldur ikki meir enn ein, tveir, ella triggir mánaðir fyri eina rúgvu í løn.

– Og í Grønlandi er eitt heilt ólukkuligt læknatrott, hóast teir báði verða lokkaðir við góðari løn, einum grønlandskum ævintýri við útførdum á hundasløðum, o.s.f.

Andreas Petersen sigur, at sjálvandi ber tað til at fáa læknar til Føroyar uppá tann máttan.

– Men enda vit í teirri stóðuni, fer læknaliga dygdin dygdin at fella heilt mundi. Tí teir læknarnir arbeiða døgnið runt, eina heilt stutta tíð, fyri at fáa tað góðu lønina, og so eru teir hornvir aftur, líka skjótt, sum teir komu.

– Og talan verður sjálvandi ikki um føroyskar læknar. Tá verður talan um læknar úr øðrum londum, kanska eysturlendskir læknar, sum ógvuliga illa løntir.

Kommunulæknin sigur, at hetta var ikki ætlanin við kommunulækna skipanini í Føroyum. Ætlanin var nettup at vit skuldu hava eina eina skipan, sum fækk læknar at stóðast eitt árátt, fyri at tryggja eitt so høgt læknaligt stóði, sum gjørligt, sigur Andreas Petersen.